

Uchwała z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 48/08

Sędzia SN Jacek Gudowski (przewodniczący)

Sędzia SN Zbigniew Strus

Sędzia SN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Michała T. przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych z siedzibą w W. o odszkodowanie, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 27 czerwca 2008 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 12 lutego 2008 r.:

"Czy od apelacji wniesionej po dniu 10 marca 2007 r. należy pobrać opłatę podstawową na podstawie art. 14 ust. 2 oraz art. 100 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167 poz. 1398) w brzmieniu sprzed dnia 10 marca 2007 r. w związku z art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2007 r. Nr 21 poz. 123), w sytuacji gdy postępowanie w sprawie zostało wszczęte przed dniem 2 marca 2006 r.?"

podjął uchwałę:

W sprawie wszczętej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.), apelacja wniesiona po dniu 10 marca 2007 r. przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych w całości podlega opłacie podstawowej określonej w art. 14 ust. 2 i art. 100 ust. 2 tej ustawy w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 21, poz. 123).

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 21 listopada 2007 r. odrzucił apelację powoda od wyroku z dnia 13 września 2007 r. W jego ocenie

apelacja ta podlegała opłacie podstawowej, która nie została uiszczona przez kwalifikowanego pełnomocnika powoda.

Sąd Apelacyjny w Warszawie przy rozpoznaniu zażalenia powoda powziął wątpliwość, czy w rozpoznawanej sprawie, w której postępowanie zostało wszczęte przed dniem 2 marca 2006 r., należy pobrać opłatę podstawową na podstawie art. 14 ust. 2 oraz art. 100 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm. – dalej "u.k.s.c.") i zagadnienie to przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie ulega wątpliwości, że wobec daty wyroku kończącego postępowanie w pierwszej instancji, który zapadł dnia 13 września 2007 r., w postępowaniu apelacyjnym miały zastosowanie przepisy ustawy o kosztach sądowych z 2005 r. (art. 149 ust. 1). Wątpliwości Sądu drugiej instancji wzbudziła jedynie wykładnia art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 21, poz. 123 – dalej: „u.zm.u.k.s.c.”), który – pełniąc funkcję normy intertemporalnej – inaczej niż art. 149 u.k.s.c. nie odwołuje się do zasady stadialności postępowania jako kryterium rozstrzygającego o zastosowaniu przepisów nowej ustawy. Stanowi, że przepisy dotychczasowe stosuje się w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, tj. przed dniem 10 marca 2007 r. W postanowieniu z dnia 4 października 2007 r., V CZ 82/07 (nie publ.) Sąd Najwyższy stwierdził, że pod pojęciem „przepisów dotychczasowych” w rozumieniu art. 2 należy rozumieć przepisy poprzednio obowiązujące, tj. przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy ją nowelizującej. W świetle tego przepisu nie ma zatem znaczenia dla stosowania znowelizowanych przepisów data wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli zapadło ono po dniu wejścia w życie ustawy. Podkreślenie przez Sąd Apelacyjny w pytaniu skierowanym do Sądu Najwyższego, że apelacja została wniesiona po dniu 10 marca 2007 r., nie miało zatem istotnego wpływu dla udzielenia na nie odpowiedzi.

Rozstrzygające znaczenie dla rozumienia art. 2 u.zm.u.k.s.c. ma wykładnia językowa tego przepisu, która właściwie nie budzi wątpliwości. Wskazuje na to jednolite i utrwalone już orzecznictwo Sądu Najwyższego, który w wielu orzeczeniach opowiedział się za wykładnią tego przepisu zgodną z jego brzmieniem

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2007 r., V CZ 82/07, "Biuletyn SN" 2008, nr 2, s. 15 oraz niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2007 r., V CZ 58/07, z dnia 2 sierpnia 2007 r., V CZ 70/07, z dnia 2 sierpnia 2007 r., V CZ 78/07, z dnia 20 września 2007 r., II CZ 64/07, z dnia 4 października 2007 r., V CZ 82/07, z dnia 10 października 2007 r., I CZ 113/07, z dnia 24 października 2007 r., IV CZ 75/07, z dnia 9 listopada 2007 r., V CZ 96/07, z dnia 9 listopada 2007 r., V CZ 98/07, z dnia 27 listopada 2007 r., IV CZ 93/07, z dnia 30 listopada 2007 r., IV CZ 102/07, 11 stycznia 2008 r., V CZ 115/07 i z dnia 6 marca 2008 r., I CZ 150/07).

Motywy, którymi kierował się ustawodawca, wprowadzając tego rodzaju regulację przejściową można wprawdzie uznać za wątpliwe z punktu widzenia racjonalności, na co zwrócił uwagę Sąd drugiej instancji, jednakże nie wpływa to w żadnym razie na sposób rozumienia woli ustawodawcy. Przy jednoznacznym brzmieniu przepisu należy przyjąć, że jego zamiarem było, aby w sprawach wszczętych przed wejściem w życie ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. miały zastosowanie przepisy dotychczasowe, a Sąd Apelacyjny nie przedstawił ważnych racji, które przemawiałyby za odstępniem od wykładni językowej.

Wymaga podkreślenia, że rozgraniczenie czasowego stosowania obowiązujących po sobie przepisów, przez wskazanie, które z nich należy zastosować w danej sytuacji, należy do norm międzyczasowych. W praktyce normy te mogą być oparte na różnych kryteriach przyjętych doraźnie przez ustawodawcę, co dotyczy także przepisów postępowania. Najczęściej ustawodawca odwołuje się do zasady jednolitości postępowania, stadiów postępowania lub czynności postępowania. Nie ulega wątpliwości, że art. 2 u.zm.u.k.s.c. jest normą międzyczasową opartą na zasadzie jednolitości postępowania; zamieszczając ten przepis ustawodawca wyraźnie odstąpił od ogólnej reguły bezpośredniego działania nowej ustawy procesowej. Naturalną konsekwencją oparcia normy intertemporalnej na zasadzie jednolitości postępowania jest konieczność stosowania przepisów wcześniej obowiązujących w sprawach toczących się po wejściu w życie nowej ustawy, nie można zatem podzielić poglądu Sądu Apelacyjnego, że stosowanie po dniu 10 marca 2007 r. przepisów ustawy o kosztach w jej dotychczasowym brzmieniu byłoby „niezwykłą” sytuacją procesową. Takie rozwiązania były już wcześniej stosowane przez ustawodawcę, w tym w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (art. 149 ust. 2).

Z tych przyczyn należy przyjąć, że ustawa z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych uchyliła obowiązek uiszczania opłaty podstawowej od pism wnoszonych przez osoby zwolnione od kosztów sądowych w całości tylko w sprawach wszczętych po dniu 10 marca 2007 r. Kierując się tą oceną, Sąd Najwyższy rozstrzygnął przedstawione zagadnienie jak w uchwale (art. 390 § 1 k.p.c.).